

Streszczenie rozprawy doktorskiej

mgr Monika Morgała

Konflikty wewnętrzne w zespołach nauczycielskich warunkujące zawodowe funkcjonowanie nauczycieli i efektywność pracy szkoły/placówki

Postrzeganie placówki wychowania przedszkolnego w kategoriach systemu organizacji, wymagają nie tylko od dyrektorów, ale także od nauczycieli (i pozostałych pracowników) wzięcia odpowiedzialności za tworzenie sprzyjających warunków pracy, kształcenia i wychowania. Oczywistym jest to, że do zadań dyrektora należy właściwa organizacja pracy nauczycieli, sprawowanie nadzoru nad prawidłowym przebiegiem realizacji zadań przedszkola, wreszcie dbałość o stosowne relacje interpersonalne i zarządzanie zasobami (w tym kapitałem ludzkim) w optymalny sposób. Od niego oczekuje się podejmowania działań zmierzających do zapobiegania konfliktom, a w sytuacjach ich wystąpienia, optymalnych działań na rzecz ich rozwiązania. To wymaganie wynika z faktu, iż dostrzega się wpływ konfliktu na funkcjonowanie zawodowy nauczyciela a także jakość pracy szkoły placówki. Dlatego też w rozprawie podjęto problem konfliktów w zespołach nauczycielskich i ich skutków dla realizowanych przez nauczycieli przedszkola zadań zawodowych oraz efektywności pracy przedszkola.

1. Głównym celem badań było rozpoznanie najczęstszych przyczyn powstawania konfliktów w zespołach nauczycielskich oraz diagnoza ich związków z jakością zawodowego funkcjonowania nauczycieli i efektywnością pracy przedszkola.
2. Przedmiotem badań uczyniono konflikty wewnętrzne w zespołach nauczycielskich warunkujące zawodowe funkcjonowanie nauczycieli i efektywność pracy szkoły/placówki.
3. Problem główny przyjął postać pytań:
  - Jakiego rodzaju konflikty wewnętrzne występują w zespołach nauczycielskich?
  - W jakim stopniu wewnętrzne konflikty w zespołach nauczycielskich są powiązane z zawodowym funkcjonowaniem nauczycieli wychowania przedszkolnego?

- W jakim stopniu konflikty wewnętrzne występujące w zespołach nauczycielskich oddziałują na efektywność pracy szkoły/placówki przedszkolnej?

Zostały one skonkretyzowane w pytaniach szczegółowych o:

- przyczyny konfliktów,
- rodzaje konfliktów,
- sposoby zarządzania konfliktami wewnętrznymi,
- skutki konfliktu dla jakości realizowanych funkcji zawodowych nauczyciela,
- istnienie związku między cechami profesjonalno-podmiotowymi nauczycieli a powstawaniem konfliktów,
- nauczycielską autoocenę konsekwencji konfliktu dla jakości zawodowego funkcjonowania,
- kompetencje dyrektora w zakresie kierowania konfliktem,
- kompetencje nauczycieli w obszarze radzenia sobie w sytuacji konfliktowej,
- korzystanie z pomocy zewnętrznego mediatora.

Z uwagi na wielowątkowość poruszanego tematu w badaniach wykorzystano zarówno metody ilościowe i jakościowe, a także metody statystyczne. Uzupełnienie metod ilościowych stanowiły metody jakościowe – wywiad z dyrektorem, wywiady z nauczycielami (case study), wyniki obserwacji oraz analizy dokumentacji. Taka triangulacja metod pozwoliła na pełną diagnozę problemu konfliktów występujących w zespołach nauczycielskich, warunkujących nie tylko jakość realizowanych przez nauczycieli zadań zawodowych, ale także jakość pracy placówki przedszkolnej.

W badaniach udział wzięło 305 nauczycieli i 37 dyrektorów placówek przedszkolnych usytuowanych na terenie gminy Rybnik (województwo śląskie).

Treść rozważań teoretycznych oraz materiał empiryczny zostały zaprezentowane w dziewięciu rozdziałach pracy.

Pierwszy dotyczy natury konfliktu, jego etiologii, przebiegu, skutków a także sposobów jego rozwiązywania/zarządzania.

Rozdział drugi zawiera charakterystykę polskiego systemu oświaty ze szczególnym uwzględnieniem miejsca i roli placówek przedszkolnych.

W rozdziale trzecim przedstawiono teoretyczne podstawy zawodowego funkcjonowania nauczycieli.

Rozdział czwarty dotyczy teoretycznych podstaw efektywności pracy placówki.

W rozdziale piątym przedstawiono metodologiczny koncept badań własnych, a w szczególności ich cel i problemy badawcze, metody i techniki zastosowane w procesie empirycznym oraz jego organizację i przebieg.

Kolejne cztery rozdziały (rozdział 6, 7, 8 i 9) stanowią prezentację danych empirycznych i obejmują specyfiki konfliktów występujących w zespołach nauczycielskich przedszkoli, ich uwarunkowań i oddziaływań na pracę poszczególnych nauczycieli i całej placówki przedszkolnej.

Badania potwierdziły występowanie różnorodnych konfliktów w zespołach nauczycielskich oraz ich oddziaływanie na zawodowe funkcjonowanie nauczyciela oraz jakość pracy placówki. Ponadto wykazano związek m.in. pomiędzy: kompetencjami psychospołecznymi nauczycieli a przyczynami powstawania konfliktów; różnorodnością konfliktów a poziomem zarządzania placówką oraz stylem rozwiązywania konfliktów a poziomem kompetencji psychospołecznych dyrektora.

W Zakończeniu wskazano na hipotezy, które zostały potwierdzone w badaniach własnych i w oparciu o nie sformułowano postulat aplikacji do toku studiów pedagogicznych przedmiotów i warsztatów kształtujących kompetencje psychospołeczne adeptów zawodu nauczycielskiego.

Pracę kończy zestawienie bibliograficzne, netografia i aneks, w którym znajduje się spis aktów prawnych, wykaz tabel, rycin i wykresów, wyniki statystyczne badania pilotażowego oraz narzędzia wykorzystane w badaniach.